

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

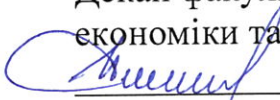
Факультет економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту та маркетингу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

економіки та менеджменту

 Олександр ОПАЛОВ

«28» серпня 2025 р.

ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти: *Третій (освітньо-науковий)*

Галузь знань: *07 «Управління та адміністрування»*

Спеціальність: *073 «Менеджмент»*

Освітня програма: *Менеджмент*

Розробники: Кравчук Ірина Ігорівна, д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та маркетингу,
Тарасович Людмила Валеріївна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу,
Присяжнюк Оксана Федорівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Місевич Микола Анатолійович, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу

Програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту та маркетингу

Протокол № 2 від 26.08.2025 р.

Завідувач кафедри Людмила ТАРАСОВИЧ

Погоджено із гарантом освітньої програми «Менеджмент»

 Ірина КРАВЧУК

Схвалено навчально-методичною комісією факультету економіки та менеджменту

Протокол № 1 від 27.08.2025 р.

Голова НМК Оксана ПРОКОПЧУК

1. Опис педагогічної практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика освітньої компоненти
		денна форма
Загальна кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Педагогічна практика
Годин – 120 змстових модулів – 3	Спеціальність 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
	4-й	
Рівень вищої освіти: Третій (освітньо-науковий)		Форма підсумкового контролю:
		Диференційований залік

2. Мета та завдання педагогічної практики

Мета педагогічної практики здобувачів освіти ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю «Менеджмент» полягає у формуванні та розвитку їх професійно-педагогічної компетентності, набутті практичного досвіду здійснення освітньої діяльності у закладах вищої освіти, інтеграції науково-дослідницької та педагогічної діяльності, а також підготовці до самостійної викладацької роботи з дисциплін управлінського спрямування відповідно до сучасних вимог вищої освіти.

Завдання педагогічної практики:

1. Опанування здобувачами освіти теоретико-методологічних засад педагогіки та дидактики вищої школи, зокрема в контексті викладання управлінських дисциплін.

2. Формування умінь і навичок планування, організації та реалізації освітнього процесу у закладах вищої освіти з урахуванням компетентнісного та студентоцентрованого підходів.

3. Набуття практичного досвіду розроблення навчально-методичного забезпечення дисциплін спеціальності «Менеджмент» (робочих програм, силабусів, навчальних матеріалів, засобів контролю та оцінювання результатів навчання).

4. Розвиток здатності застосовувати сучасні педагогічні технології, інноваційні методи навчання та цифрові інструменти в освітній діяльності.

5. Формування навичок проведення різних видів навчальних занять (лекцій, практичних, семінарських, консультацій) та здійснення педагогічної комунікації зі здобувачами вищої освіти.

6. Розвиток умінь здійснювати педагогічну рефлексію, самооцінювання та аналіз результатів власної викладацької діяльності з метою її вдосконалення.

7. Забезпечення інтеграції результатів наукових досліджень здобувачів освіти в освітній процес та формування академічної доброчесності.

Процес проходження педагогічної практики спрямований на формування компетентностей:

Спеціальних/фахових (СК):

СК3. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері менеджменту в закладах вищої освіти.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 8. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни з менеджменту у закладах освіти.

3. Зміст педагогічної практики (етапи).

Змістовий модуль 1. Навчальна та методична діяльність аспіранта-практиканта.

Етап 1. Прибуття на практику, настановний консультативний семінар, інструктаж з техніки безпеки та охорони праці.

Зміст етапу спрямований на нормативно-організаційну, професійно-педагогічну та ціннісну адаптацію здобувача третього освітньо-наукового рівня до умов реалізації педагогічної практики у закладі вищої освіти. Аспірант залучається до настановного консультативного семінару, у межах якого конкретизуються мета, завдання, структура, очікувані результати педагогічної практики, вимоги до звітної документації та критерії оцінювання відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Етап 2. Ознайомлення з організаційною структурою та системою організації діяльності університету та кафедри.

Формування у аспіранта цілісного уявлення про організаційно-управлінську, академічну та методичну інфраструктуру закладу вищої освіти як середовища реалізації освітніх і наукових функцій. Здійснення аналізу структури управління університетом, функцій структурних підрозділів, ролі кафедри у забезпеченні освітньо-наукової програми, особливостей внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Вивчення повноважень науково-педагогічних працівників, порядок планування навчального навантаження та організації освітнього процесу. Ознайомлення на практиці із системним, інституційним та організаційно-діяльним підходами педагогічної науки з метою усвідомлення здобувачами логіки функціонування освітнього середовища та власної ролі у ньому.

Етап 3. Розроблення індивідуального завдання з педагогічної практики разом з керівником.

Спрямованість на індивідуалізацію педагогічної практики відповідно до освітньо-наукової програми, теми дисертаційного дослідження та професійних запитів аспіранта. Визначення цілей, завдань і очікуваних результатів педагогічної діяльності; розроблення індивідуального плану проходження практики; узгодження графіка відвідування та проведення навчальних занять; визначення форм контролю і самооцінювання результатів спільно з керівником практики. Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача третього

рівня вищої освіти з використанням компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів.

Етап 4. *Ознайомлення з законодавчою та нормативною базою організації освітнього процесу.*

Формування нормативно-правової та етичної компетентності аспіранта як суб'єкта педагогічної діяльності. Вивчення законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», стандартів вищої освіти, положень про організацію освітнього процесу, внутрішніх регламентів університету, документів щодо академічної доброчесності та забезпечення якості освіти. Формування нормативної обізнаності здобувачів освітньо-наукового рівня Доктор філософії на принципах правової визначеності, академічної відповідальності та інституційної автономії.

Етап 5. *Ознайомлення з навчальною, методичною, науковою та організаційною роботою викладачів кафедри.*

Формування цілісного уявлення про багатовимірний характер професійної діяльності науково-педагогічного працівника. Спостереження та аналіз навчальної діяльності викладачів, ознайомлення з методичними розробками, участь у наукових заходах кафедри, аналіз організаційних форм роботи. Формування траєкторії педагогічного наслідування на принципах професійного моделювання та інтеграції освітньої і наукової діяльності.

Етап 6. *Опрацювання видів навчальних занять, методів організації та інноваційних технологій навчання.*

Аналіз різновидів навчальних занять (лекції, семінари, практичні, лабораторні, інтерактивні форми), оцінка специфіки їх методичної структури та дидактичної доцільності у контексті професійної підготовки здобувачів. Теоретичне опрацювання методичної літератури та нормативних документів, конструювання та моделювання навчальних занять із урахуванням цілей, змісту та технологій, експериментальне тестування інтерактивних та інноваційних технологій навчання (проектних, проблемно-пошукових, кейс-метод, дистанційних платформ), рефлексивний аналіз ефективності обраних методів із педагогічним обґрунтуванням. Використання принципів дидактики, педагогічної інтерактивності, компетентнісного та системного підходів, що дозволяє формувати у аспірантів здатність до обґрунтованого вибору оптимальних методів і технологій навчання в різних педагогічних контекстах.

Змістовий модуль 2. Педагогічна діяльність аспіранта-практиканта

Етап 7. *Відвідування та аналіз лекційних і практичних занять.*

Цілеспрямоване педагогічне спостереження за лекційними та практичними заняттями провідних викладачів із подальшим науково обґрунтованим аналізом їх структури, змісту, методів і засобів навчання. Педагогічно-практико орієнтовані види робіт: визначення мети спостереження; добір критеріїв аналізу (дидактична доцільність, логіка викладу, активізація пізнавальної діяльності, зворотний зв'язок, оцінювання); фіксація спостережень; аналітичне узагальнення та формулювання висновків. Формування усвідомлення закономірностей педагогічного процесу та рефлексивних умінь аспіранта на

засадах положень дидактики вищої школи, теорії діяльнісного та компетентнісного підходів.

Етап 8. Розробка навчально-методичного забезпечення дисципліни.

Формування здатності проектувати навчально-методичне забезпечення дисципліни відповідно до освітньої програми та стандартів вищої освіти. Аналіз освітньої програми і результатів навчання, структурування змісту дисципліни, розробка робочої програми, силабусу, тематичних планів, методичних рекомендацій, добір і обґрунтування форм контролю. Ознайомлення з теоретико-методологічними аспектами педагогічного проектування на засадах принципів науковості, системності та інтеграції, що забезпечує узгодженість цілей, змісту і результатів навчання.

Етап 9. Планування, підготовка та проведення лекційного заняття.

Набуття досвіду самостійної лекційної діяльності. Визначення дидактичної мети та очікуваних результатів, відбір і логічне структурування навчального матеріалу, проектування методів подання інформації, підготовка наочних і цифрових засобів, проведення лекції та первинний аналіз її ефективності. Вивчення аспектів методологічного обґрунтування лекційної діяльності на основі принципів проблемності та інтерактивності, що сприяє розвитку критичного мислення здобувачів освіти.

Етап 10. Планування, підготовка і проведення практичного заняття.

Ознайомлення із теоретико-методологічними положеннями формування умінь організації активної навчальної діяльності студентів. Формулювання практико-орієнтованих цілей, розробка завдань різного рівня складності, добір методів групової та індивідуальної роботи, проведення заняття, оцінювання результатів. Формування професійних компетентностей управління навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти на засадах концепції навчання через дію та методології діяльнісного підходу.

Етап 11. Розробка завдань для самостійної роботи студентів.

Проектування системи самостійної роботи як складника освітнього процесу. Визначення цілей і очікуваних результатів, розробка завдань дослідницького, аналітичного та творчого характеру, визначення критеріїв оцінювання, методичний супровід. Науково-методичне підґрунтя спирається на ідеї саморегульованого навчання та андрогогіки, що стимулює автономність і відповідальність студентів.

Етап 12. Аналіз та самоаналіз педагогічної діяльності здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Рефлексивно-аналітичне осмислення аспірантом власної педагогічної діяльності в межах проходження практики. Систематизація результатів проведених навчальних занять, аналіз відповідності поставлених цілей, змісту, методів і форм навчання результатам освітньої діяльності, оцінювання ефективності застосованих педагогічних технологій, виявлення труднощів, педагогічних помилок і резервів професійного зростання. Здійснення самоаналізу з позицій компетентнісного, діяльнісного та рефлексивного підходів та з використанням положень педагогічної рефлексії як механізму професійного саморозвитку викладача, що забезпечує усвідомлення власних педагогічних дій,

їх корекцію та вдосконалення, а також формування індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності.

Етап 13. Відвідування засідань кафедри, участь у науково-методичному семінарі та/або робочій групі з модернізації освітньої програми.

Включення аспіранта у колективну науково-методичну діяльність структурного підрозділу закладу вищої освіти. Ознайомлення з регламентом роботи кафедри, аналіз стратегічних і поточних рішень щодо організації освітнього процесу, участь в обговоренні змісту освітніх компонентів, результатів навчання та методів їх оцінювання, виконання аналітичних або проєктних завдань у складі робочих груп. Формування в аспіранта усвідомлення колегіальності, академічного самоврядування та інтеграції здобувачів третього рівня освіти у професійну спільноту, що сприяє формуванню управлінсько-методичної компетентності, розумінню механізмів забезпечення якості вищої освіти та розвитку освітніх програм.

Змістовний модуль 3. Звітування аспіранта-практиканта.

Етап 14. Підготовка та подання керівникові практики звітної документації та супровідних документів.

Оформлення та подання повного пакета звітної документації відповідно до встановлених вимог. Структурування звіту про педагогічну практику, оформлення щоденника практики, методичних матеріалів і відгуків, узгодження змісту документів із керівником практики, внесення коректив за результатами рецензування. Формування навичок з дотримання принципів академічної доброчесності, стандартизації освітньої діяльності та доказовості результатів практичної підготовки, що забезпечує прозорість оцінювання та підтвердження досягнення визначених програмних результатів навчання.

Етап 15. Обговорення результатів проходження педагогічної практики на засіданні кафедри.

Публічне представлення та колегіальне обговорення результатів педагогічної практики аспіранта. Підготовка усної доповіді та презентації, аргументоване висвітлення виконаних завдань, відповідь на запитання членів кафедри, участь у фаховій дискусії. Формування навичок експертності та педагогічного діалогу, що сприяють об'єктивному аналізу якості педагогічної діяльності, розвитку академічної комунікації та формуванню здатності аспіранта до професійного самопредставлення й захисту власних методичних рішень.

Етап 16. Підсумковий семінар.

Узагальнення результатів практики, рефлексивний аналіз професійних досягнень і труднощів, співвіднесення отриманого досвіду з індивідуальною траєкторією науково-педагогічного розвитку. Обмін досвідом між аспірантами, обговорення кращих практик і інноваційних методичних рішень. Формування навичок безперервної педагогічної освіти, що забезпечує перехід від практичного досвіду до його концептуального осмислення та подальшого використання в науково-педагогічній діяльності.

4. Структура педагогічної практики (за етапами)

Етапи	Кількість годин
1	2
Змістовий модуль 1. Навчальна та методична діяльність аспіранта-практиканта	
<i>Етап 1.</i> Прибуття на практику, настановний консультативний семінар, інструктаж з техніки безпеки та охорони праці	2
<i>Етап 2.</i> Ознайомлення з організаційною структурою та системою організації діяльності університету та кафедри, на якій аспіранти будуть проходити педагогічну практику	8
<i>Етап 3.</i> Розроблення індивідуального завдання з педагогічної практики разом з керівником, графіку відвідування та проведення занять	4
<i>Етап 4.</i> Ознайомлення з законодавчою базою України, положеннями, регламентами та нормативними документами з організації освітнього процесу в університеті.	8
<i>Етап 5.</i> Ознайомлення з навчальною, навчально-виховною, методичною, науковою та організаційною роботою викладачів кафедри.	8
<i>Етап 6.</i> Опрацювання видів навчальних занять, методів організації та інноваційних технологій навчання.	10
<i>Разом за змістовним модулем 1.</i>	40
Змістовий модуль 2. Педагогічна діяльність аспіранта-практиканта	
<i>Етап 7.</i> Відвідування та аналіз лекційних та практичних занять.	8
<i>Етап 8.</i> Розробка навчально- методичного забезпечення дисципліни.	6
<i>Етап 9.</i> Планування, підготовка та проведення лекційного заняття.	4
<i>Етап 10.</i> Планування, підготовка практичних занять, розробка завдань, проведення практичного заняття.	4
<i>Етап 11.</i> Розробка завдань для самостійної роботи студентів.	6
<i>Етап 12.</i> Аналіз та самоаналіз педагогічної діяльності здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти	6
<i>Етап 13.</i> Відвідування засідань кафедри, участь у науково-методичному семінарі та/або робочій групі з модернізації освітньої програми.	6
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	40
Змістовний модуль 3 Звітування аспіранта-практиканта	
<i>Етап 14.</i> Підготовка та подання керівникові практики звітної документації та супровідних документів.	20
<i>Етап 15.</i> Обговорення результатів проходження педагогічної практики на засіданні кафедри.	10
<i>Етап 16.</i> Підсумковий семінар.	10
<i>Разом за змістовним модулем 3</i>	40
Усього годин	120

5. Тематичний зміст активних етапів практики.

Етап 1. Прибуття на практику, настановний консультативний семінар, інструктаж з техніки безпеки та охорони праці.

1.1. Нормативно-організаційна адаптація.

Зміст даної позиції передбачає системне ознайомлення аспіранта з нормативно-правовим забезпеченням освітньо-наукової діяльності університету. У межах цього напрямку здійснюється вивчення правил внутрішнього розпорядку, положень про педагогічну практику, освітніх програм, посадових інструкцій науково-педагогічних працівників, а

також інструкцій з охорони праці, пожежної безпеки та цивільного захисту. Така діяльність спрямована на формування правової культури здобувача, розуміння інституційної відповідальності та забезпечення безпечних умов освітнього процесу відповідно до чинних нормативів.

1.2. Професійно-педагогічна адаптація.

Професійно-педагогічний аспект реалізується через участь аспірантів у настановному консультативному семінарі, під час якого відбувається узгодження мети, завдань, змісту та етапності педагогічної практики. Особлива увага приділяється визначенню очікуваних результатів навчання, формам і методам педагогічної діяльності, критеріям оцінювання та структурі звітної документації. У процесі обговорення формуються первинні уявлення про специфіку викладацької діяльності у закладі вищої освіти, вимоги до педагогічної майстерності, академічної доброчесності та науково-методичної відповідальності.

1.3. Ціннісна адаптація та соціалізація.

Дана позиція спрямована на інтеграцію аспіранта в академічне середовище кафедри та університету загалом. Вона охоплює ознайомлення з традиціями науково-педагогічної спільноти, нормами професійної етики, принципами колегіальності, наставництва та академічної культури. У ході неформальної та професійної комунікації формується мотивація до педагогічної діяльності, усвідомлення соціальної значущості професії викладача, а також прийняття цінностей безперервного професійного розвитку й відповідальності за результати навчання здобувачів освіти.

Методи навчання: *установчо-орієнтаційна лекція, інструктивно-роз'яснювальний, консультативно-інформаційний, усвідомленого засвоєння регламентів, актуалізації професійного досвіду, інституційно-орієнтаційний, нормативного моделювання освітнього середовища.*

Науково-практична орієнтація: *формування первинного уявлення про педагогічну практику як елемент освітньо-наукової підготовки, усвідомлення нормативно-правових та безпекових умов здійснення професійно-педагогічної діяльності.*

Етап 2. Ознайомлення з організаційною структурою та системою організації діяльності університету та кафедри.

2.1. Аналіз організаційно-управлінської структури.

Зміст цієї позиції передбачає ґрунтовне вивчення системи управління університетом, зокрема повноважень ректорату, вченої ради, факультетів, інститутів та допоміжних структурних підрозділів. Аспірант аналізує місце кафедри у загальній організаційній ієрархії, її функції у реалізації освітніх програм, забезпеченні наукової діяльності та координації навчально-методичної роботи. Такий аналіз сприяє формуванню системного бачення управлінських процесів у закладі вищої освіти.

2.2. Ознайомлення з академічною інфраструктурою.

У межах цього напрямку здійснюється дослідження матеріально-технічних, інформаційних та цифрових ресурсів, що забезпечують освітньо-науковий процес. Аспірант знайомиться з роботою навчальних аудиторій і лабораторій, бібліотечними фондами, електронними каталогами, репозитаріями, системами управління навчанням (LMS), науково-інформаційними платформами. Це створює підґрунтя для раціонального використання ресурсів у педагогічній діяльності та розробленні власних навчально-методичних матеріалів.

2.3. Методологічне усвідомлення освітнього середовища.

Дана позиція спрямована на рефлексивне осмислення освітнього середовища університету з позицій сучасної педагогічної методології. Через спостереження та аналіз організації освітнього процесу аспірант ідентифікує реалізацію системного, компетентнісного, діяльнісного та студентоцентрованого підходів. Водночас відбувається визначення власної ролі як майбутнього викладача і науковця, усвідомлення взаємозв'язку педагогічної, наукової та організаційної діяльності в структурі вищої освіти.

Методи навчання: *організаційно-структурного аналізу, спостереження, системного аналізу, описово-аналітичний, порівняльного аналізу управлінських структур, кейс-метод*

(аналіз організаційних моделей), структурно-функціонального аналізу, інституційного картування, організаційно-діагностичний.

Орієнтація: розвиток здатності аналізувати управлінську ієрархію закладу вищої освіти та її вплив на організацію освітнього процесу.

Етап 3. Розроблення індивідуального завдання з педагогічної практики разом з керівником.

3.1. Індивідуалізація навчальної траєкторії.

Теоретико-методологічне обґрунтування індивідуальної освітньої траєкторії аспіранта з урахуванням теми дисертаційного дослідження, напряму наукового пошуку та сфери професійних інтересів. Узгодження завдань педагогічної практики з результатами навчання освітньо-наукової програми та науково-дослідницькою діяльністю аспіранта. Диференціація педагогічно-практичних завдань відповідно до рівня сформованості педагогічної, методичної та дослідницької компетентностей здобувача.

3.2. Проектування педагогічної діяльності.

Визначення цілей і завдань педагогічної діяльності відповідно до принципів цілеспрямованості, науковості та результативності освітнього процесу. Проектування очікуваних результатів педагогічної практики, форм і критеріїв контролю, а також інструментів рефлексії та самооцінювання педагогічної діяльності аспіранта. Розроблення індивідуального плану відвідування навчальних занять, підготовки та проведення лекційних, семінарських або практичних занять із застосуванням сучасних освітніх технологій.

3.3. Компетентнісний підхід до практики.

Інтеграція діяльнісного, компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів у процес формування індивідуального завдання педагогічної практики. Спрямування педагогічної діяльності на розвиток загальних, професійних і дослідницьких компетентностей аспіранта як майбутнього науково-педагогічного працівника. Забезпечення умов для самореалізації, професійного зростання та формування педагогічної рефлексії в межах індивідуальної освітньої траєкторії.

Методи навчання: індивідуального проектування освітньої діяльності, педагогічного консультування; ціле покладання, планування та прогнозування результатів навчання, узгодження освітньо-наукових інтересів, проєктно-цільовий, наукового консультування.

Орієнтація: інтеграція педагогічної практики з індивідуальною освітньо-науковою траєкторією аспіранта.

Етап 4. Ознайомлення з законодавчою та нормативною базою організації освітнього процесу.

4.1. Нормативно-правова компетентність.

Вивчення законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», стандартів вищої освіти та інших нормативно-правових актів, що регламентують освітню діяльність. Аналіз внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти (освітньо-наукових програм, положень про організацію освітнього процесу, оцінювання та атестацію здобувачів). Формування здатності застосовувати нормативно-правові вимоги у процесі планування, реалізації та оцінювання педагогічної діяльності.

4.2. Етична компетентність педагога.

Ознайомлення з нормативними документами щодо академічної доброчесності, запобігання плагіату та дотримання етичних норм у науково-педагогічній діяльності. Аналіз стандартів професійної етики викладача закладу вищої освіти та їх значення для формування довіри й академічної культури. Формування відповідального ставлення до етичних аспектів взаємодії з учасниками освітнього процесу та наукової спільноти.

4.3. Інституційна автономія та правова визначеність

Осмислення принципів інституційної автономії закладу вищої освіти в контексті організації та забезпечення якості освітнього процесу. Визначення ролі нормативно-правової бази у регулюванні професійної діяльності викладача та забезпеченні прав і обов'язків учасників

освітнього процесу. Формування правової свідомості та особистої відповідальності аспіранта за дотримання законодавчих і нормативних вимог у педагогічній діяльності.

Методи навчання: аналізу нормативно-правових документів, контент-аналізу, аналітичного читання, репродуктивно-аналітичний, правового моделювання освітніх ситуацій, порівняльної інтерпретації.

Орієнтація: формування правової компетентності у сфері управління освітнім процесом.

Етап 5. Ознайомлення з навчальною, методичною, науковою та організаційною роботою викладачів кафедри.

5.1. Професійне спостереження як інструмент педагогічно-методичного аналізу діяльності викладача.

Зміст позиції передбачає цілеспрямоване педагогічне спостереження за навчальною діяльністю викладачів кафедри з подальшим її науково-методичним аналізом. Аспіранти здійснюють вивчення структури та логіки проведення лекційних і практичних занять, методів активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, способів дидактичного забезпечення та форм контролю результатів навчання. Паралельно відбувається ознайомлення з методичними розробками кафедри, робочими програмами дисциплін, силабусами, фондами оцінювання. Важливою складовою є участь у наукових заходах кафедри (семінарах, конференціях, круглих столах), що дозволяє осмислити організацію наукової комунікації та інтеграцію результатів досліджень у навчальний процес.

5.2. Моделювання педагогічної діяльності як процес професійно-методичного становлення аспіранта.

Дана позиція спрямована на формування індивідуальної моделі педагогічної діяльності аспіранта на основі рефлексивного наслідування та адаптації ефективних професійних практик викладачів кафедри. Аспіранти здійснюють аналітичне узагальнення спостережуваних методів навчання, стилів педагогічної взаємодії, способів організації освітнього середовища та управління навчальною діяльністю. На цій основі відбувається проектування власної педагогічної стратегії з урахуванням особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів. Моделювання супроводжується розробленням фрагментів занять, методичних сценаріїв та педагогічних рішень, що відповідають сучасним вимогам вищої освіти.

5.3. Інтеграція освітньої та наукової діяльності як умова професійного розвитку майбутнього викладача-дослідника.

Зміст позиції полягає в усвідомленні системного взаємозв'язку між навчальною, науково-дослідною та організаційною діяльністю викладача закладу вищої освіти. Аспіранти аналізують, яким чином результати наукових досліджень викладачів кафедри імплементуються в освітні компоненти, оновлення навчального контенту та формування дослідницьких компетентностей здобувачів освіти. На цій основі здійснюється планування власної траєкторії професійного розвитку, що передбачає поєднання педагогічної майстерності з активною науковою діяльністю, участь у грантових проєктах, публікаційній активності та академічній мобільності. Інтеграція розглядається як методологічна основа становлення аспіранта як викладача-дослідника.

Методи навчання: педагогічного спостереження, аналізу професійної діяльності, вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду, експертного оцінювання, метод професійної рефлексії, функціонального аналізу діяльності, кейс-метод.

Орієнтація: усвідомлення багатовимірності викладацької діяльності (навчальної, методичної, наукової, організаційної).

Етап 6. Опрацювання видів навчальних занять, методів організації та інноваційних технологій навчання.

6.1. Аналіз різновидів навчальних занять та їх методичної структури.

Порівняльний аналіз методичної структури кожного виду занять, визначаються їхні дидактичні цілі, функції та відповідність професійній підготовці здобувачів. Оцінка ролі лекцій у формуванні фундаментальних знань, практичних занять – у закріпленні

компетентностей через діяльнісне засвоєння матеріалу. Використання узагальнення результатів аналізу для формування уявлення про оптимальні поєднання видів занять у навчальному процесі.

6.2. Теоретичне опрацювання методів організації та інноваційних технологій навчання.

Глибоке опрацювання науково-методичної літератури, нормативних документів і сучасних педагогічних концепцій щодо організації навчального процесу. Засвоєння класифікації методів навчання, моделі навчальних стратегій та інноваційних технологій (проектні методи, проблемно-пошукове навчання, кейс-метод, дистанційні та інтерактивні платформи). Формування науково обґрунтованої бази для конструювання навчальних занять із урахуванням дидактичних принципів, компетентнісного та системного підходів, що забезпечує ефективність засвоєння знань і розвиток професійних компетенцій здобувачів.

6.3. Конструювання, моделювання та експериментальне тестування навчальних занять.

Практика моделювання навчальних занять на із урахуванням цілей, змісту, структури та обраних методів навчання, експериментальне впровадження інтерактивних та інноваційних технологій, аналізують ефективність їх застосування через рефлексивний аналіз та педагогічне обґрунтування результатів. Формування практичної компетентності аспірантів у плануванні, організації та оцінюванні навчального процесу з використанням сучасних педагогічних підходів.

Методи навчання: проблемно-пошуковий, педагогічного моделювання, інтерактивні методи навчання, аналізу освітніх технологій, дизайн-мислення в освіті, педагогічних експериментів (елементи), педагогічного проєктування.

Орієнтація: оволодіння сучасними освітніми технологіями та адаптація їх до дисциплін управлінського спрямування.

Етап 7. Відвідування та аналіз лекційних і практичних занять

7.1. Педагогічне спостереження.

Педагогічне спостереження реалізується як цілеспрямована, систематична та науково організована діяльність аспіранта, спрямована на вивчення реального перебігу освітнього процесу в закладах вищої освіти. У межах цього напряму здійснюється відвідування лекційних і практичних занять із фіксацією логіки побудови заняття, структурних компонентів навчальної діяльності, способів мотивації здобувачів освіти, методів подання навчального матеріалу та форм педагогічної взаємодії. Особлива увага приділяється відповідності змісту занять освітній програмі, рівню науковості викладу та дидактичній доцільності використаних методів і засобів навчання.

7.2. Науково-обґрунтований аналіз.

Науково-обґрунтований аналіз передбачає застосування системи критеріїв і показників оцінювання якості навчального заняття, що ґрунтуються на положеннях дидактики вищої школи та педагогічної методології. Аспірант здійснює добір інструментарію аналізу, веде аналітичні записи, узагальнює емпіричні спостереження та інтерпретує їх з позицій сучасних педагогічних теорій. Результати аналізу використовуються для виявлення ефективних педагогічних практик, типових труднощів організації освітнього процесу та формування власних науково-методичних висновків.

7.3. Формування рефлексивних умінь.

Формування рефлексивних умінь відбувається через осмислення побачених педагогічних ситуацій, критичне оцінювання професійних дій викладача та співвіднесення їх із теоретичними моделями навчання. У процесі рефлексії аспірант розвиває здатність до самоаналізу, усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків педагогічних рішень і результатів навчання, а також формує готовність до прогнозування та корекції власної педагогічної діяльності. Рефлексія виступає ключовим механізмом професійного зростання та інтеграції наукового й практичного досвіду.

Методи навчання: метод цілеспрямованого педагогічного спостереження з елементами експертного оцінювання, структурно-логічного аналізу заняття,

дидактичного аналізу, аналітичної рефлексії, порівняльного аналізу стилів викладання, дидактичного аналізу, аналітико-рефлексивний

Орієнтація: розвиток критичного педагогічного мислення та здатності до обґрунтованої оцінки якості викладання.

Етап 8. Розробка навчально-методичного забезпечення дисципліни

8.1. Проектування робочої програми дисципліни.

Проектування робочої програми дисципліни здійснюється на основі аналізу освітніх результатів, визначених стандартами вищої освіти та освітньо-науковою програмою підготовки здобувачів. Аспірант структурує зміст дисципліни відповідно до логіки наукового пізнання, визначає тематичні модулі, результати навчання, обсяг і послідовність навчального матеріалу. Особливе значення надається узгодженню цілей, змісту, методів і форм навчання з компетентнісною моделлю підготовки фахівців.

8.2. Методичне забезпечення навчання.

Методичне забезпечення навчання передбачає розробку комплексу навчально-методичних матеріалів, зокрема методичних рекомендацій для здобувачів освіти, завдань для самостійної роботи, критеріїв та форм поточного й підсумкового контролю. У процесі роботи аспірант обґрунтовано добирає педагогічні технології, інтерактивні методи навчання та сучасні цифрові інструменти, що сприяють активізації пізнавальної діяльності та підвищенню якості засвоєння навчального матеріалу.

8.3. Науково-методологічна обґрунтованість.

Науково-методологічна обґрунтованість розробленого навчально-методичного забезпечення забезпечується дотриманням принципів науковості, системності, наступності, інтеграції та практичної спрямованості навчання. Аспірант застосовує положення педагогічної теорії, освітньої методології та міждисциплінарних підходів, що дозволяє забезпечити цілісність і логічну узгодженість навчального курсу. Такий підхід сприяє формуванню методологічної культури майбутнього викладача та підвищує якість освітнього процесу загалом.

Методи навчання: навчально-методичного проектування, компетентнісного конструювання змісту, дидактичного моделювання, систематизації навчального матеріалу, педагогічного дизайну, науково-дидактичного конструювання.

Орієнтація: формування здатності до створення методично обґрунтованого контенту освітньої компоненти.

Етап 9. Планування, підготовка та проведення лекційного заняття.

9.1. Визначення цілей і результатів лекції.

На цьому етапі здійснюється науково обґрунтоване формулювання дидактичної мети лекційного заняття з урахуванням освітньо-професійної програми, результатів навчання та рівня підготовленості здобувачів освіти. Аспірант визначає очікувані результати навчання у форматі компетентнісних характеристик (загальних і фахових компетентностей), що відображають когнітивний, операційно-діяльнісний та ціннісно-мотиваційний компоненти. Методологічною основою виступають системний, компетентнісний та діяльнісний підходи, що забезпечують узгодженість цілей лекції з логікою освітнього процесу та вимогами стандартів вищої освіти.

9.2. Проектування методів подання інформації.

Передбачає відбір, наукову експертизу та структурування навчального матеріалу відповідно до логіки розкриття теми й дидактичних принципів науковості, доступності та проблемності. Аспірант здійснює проектування лекції як цілісної дидактичної системи, визначає оптимальні методи та прийоми подання інформації (проблемний виклад, пояснювально-ілюстративний, елементи діалогу), обґрунтовує використання наочних, мультимедійних і цифрових освітніх ресурсів. Методологічне підґрунтя становлять принципи педагогічного проектування та теорія когнітивного навантаження.

9.3. Проведення та аналіз лекції.

Реалізація лекційного заняття здійснюється відповідно до розробленого сценарію з урахуванням педагогічної взаємодії, управління увагою студентів та дотримання

академічної культури викладання. Після завершення лекції аспірант проводить первинний рефлексивно-аналітичний аналіз її ефективності, оцінює ступінь досягнення поставлених цілей, рівень активності та залученості студентів. На основі отриманих результатів здійснюється корекція методики викладання, що відповідає засадам рефлексивного та доказового підходів у педагогічній діяльності.

Методи навчання: дидактичного планування, проблемно-орієнтований, лекційно-діалогічний, активізації пізнавальної діяльності, метод візуалізації навчального матеріалу, проблемно-орієнтований, метод наукової презентації знань.

Орієнтація: розвиток лекторської майстерності та навичок науково обґрунтованої комунікації.

Етап 10. Планування, підготовка і проведення практичного заняття.

10.1. Формулювання практичних цілей та завдань.

На цьому етапі визначаються цілі практичного заняття, орієнтовані на формування та розвиток професійних умінь, навичок і прикладних компетентностей студентів. Аспірант конкретизує практичні завдання відповідно до рівнів складності та прогнозованих результатів навчання, обґрунтовує вибір форм організації освітньої діяльності (індивідуальна, парна, групова). Методологічною основою є діяльнісний і контекстний підходи, які забезпечують наближення навчальної діяльності до реальних професійних ситуацій.

10.2. Вибір методів навчання.

Здійснюється добір та наукове обґрунтування методів і прийомів навчання, спрямованих на активізацію пізнавальної та практичної діяльності студентів. Аспірант проектує використання групової та індивідуальної роботи, інтерактивних методів (кейс-метод, ситуаційні завдання, моделювання професійних ситуацій), що сприяють розвитку критичного мислення та самостійності. Методологічне підґрунтя становлять конструктивістський та компетентнісний підходи в освіті.

10.3. Контроль та оцінювання результатів практичної діяльності.

Передбачає застосування формувального та підсумкового контролю з метою оцінювання досягнення запланованих результатів навчання. Аспірант аналізує рівень сформованості компетентностей студентів, здійснює педагогічне оцінювання результатів практичної діяльності за визначеними критеріями та показниками. Отримані дані використовуються для зворотного зв'язку, корекції навчальних завдань і вдосконалення методики проведення практичних занять відповідно до принципів об'єктивності, системності та рефлексивності оцінювання.

Методи: кейс-метод; ситуаційно-аналітичний, інтерактивної взаємодії, практико-орієнтований, ділових та рольових ігор, колективного розв'язання професійних завдань тренінгові методи.

Орієнтація: формування практико-орієнтованих управлінських компетентностей у студентів.

Етап 11. Розробка завдань для самостійної роботи студентів.

11.1. Проектування системи самостійної роботи студентів

Змістова позиція передбачає науково обґрунтоване проектування цілісної системи самостійної роботи студентів як структурного компонента освітнього процесу. Аспірант здійснює визначення дидактичних цілей самостійної роботи відповідно до програмних результатів навчання, освітнього рівня та професійної спрямованості підготовки здобувачів. У межах цієї позиції відбувається добір і конструювання різних типів завдань (репродуктивних, реконструктивних, проблемно-пошукових, дослідницьких, проектних), визначення форм їх реалізації (індивідуальна, групова, змішана; аудиторна та позааудиторна; з використанням цифрових платформ). Проектування здійснюється з урахуванням принципів системності, поступового ускладнення, міждисциплінарної інтеграції та академічної доброчесності.

11.2. Методичний супровід самостійної роботи студентів

Ця позиція спрямована на розробку комплексу методичного забезпечення, що забезпечує результативність самостійної навчальної діяльності студентів. Аспірант формує чіткі критерії та показники оцінювання результатів самостійної роботи, розробляє шкали оцінювання, рубрики та індикатори досягнення навчальних результатів. Значна увага приділяється підготовці методичних рекомендацій, інструктивних матеріалів, алгоритмів виконання завдань, зразків оформлення результатів та пояснень щодо типових помилок. Методичний супровід орієнтується на забезпечення прозорості вимог, педагогічної підтримки та зворотного зв'язку між викладачем і студентами.

11.3. Стимулювання автономності та саморегуляції студентів

У межах цієї позиції аспірант реалізує педагогічні механізми розвитку автономності студентів як суб'єктів навчання, спираючись на андрогогічні принципи освіти дорослих. Зміст роботи включає формування у студентів відповідальності за результати власного навчання, розвиток навичок планування, самоконтролю та самооцінювання навчальної діяльності. Застосовуються мотиваційні та рефлексивні методи (портфоліо, самооцінювальні листи, індивідуальні освітні траєкторії, рефлексивні щоденники), що сприяють усвідомленню студентами власних освітніх потреб і ресурсів. Таким чином забезпечується поступовий перехід від зовнішнього педагогічного керівництва до самостійного управління навчальною діяльністю.

Методи: диференційованого проєктування завдань, дослідницький, формування автономного навчання, самостійної пізнавальної діяльності, дослідницьких завдань, формування навичок самоменеджменту.

Орієнтація: стимулювання самостійної аналітичної та дослідницької діяльності здобувачів освіти.

Етап 12. Аналіз та самоаналіз педагогічної діяльності аспіранта

12.1. Систематизація результатів педагогічної діяльності.

Ця позиція передбачає цілісне узагальнення результатів педагогічної діяльності аспіранта в процесі практики. Здійснюється систематизація даних щодо проведених занять, застосованих методів, форм і засобів навчання, а також результатів навчальної діяльності студентів. Аспірант проводить порівняльний аналіз поставлених цілей і фактично досягнутих результатів, визначає ступінь відповідності педагогічних рішень освітнім стандартам і програмним вимогам. Систематизація результатів виступає основою для подальшої аналітичної та рефлексивної роботи.

12.2. Рефлексивно-аналітична оцінка педагогічної діяльності.

Зміст цієї позиції полягає у здійсненні глибокого рефлексивного аналізу власної педагогічної діяльності. Аспірант оцінює ефективність застосованих методів і технологій навчання, аналізує педагогічні ситуації, труднощі взаємодії зі студентами, організаційні та методичні виклики. У процесі самоаналізу виявляються сильні сторони професійної діяльності та зони, що потребують удосконалення, визначаються резерви професійного зростання. Рефлексивно-аналітична оцінка базується на принципах наукової об'єктивності, доказовості та педагогічної рефлексії.

12.3. Формування індивідуального стилю викладання.

Ця позиція спрямована на осмислення та цілеспрямоване формування індивідуального стилю педагогічної діяльності аспіранта. На основі результатів рефлексії та самоаналізу здійснюється корекція педагогічних дій, удосконалення методичних підходів, комунікативних стратегій і способів організації освітнього процесу. Формування індивідуального стилю розглядається як інтеграція особистісних якостей аспіранта, його наукового світогляду та професійно-педагогічної компетентності. Це забезпечує підвищення якості викладання, професійну самореалізацію та готовність до подальшої науково-педагогічної діяльності.

Методи навчання: рефлексивно-аналітичний, самооцінювання професійної діяльності, педагогічної рефлексії, SWOT-аналізу власної педагогічної діяльності, експертного обговорення, педагогічної діагностики, портфоліо-метод.

Орієнтація: формування професійної рефлексії та здатності до самовдосконалення.

Етап 13. Відвідування засідань кафедри, участь у науково-методичному семінарі та/або робочій групі.

13.1. *Участь у колективній діяльності – знайомство з регламентом та процедурою прийняття рішень.*

Зміст цього напрямку передбачає безпосередню участь аспіранта у колегіальних формах управління освітнім і науковим процесами на рівні кафедри. Аспірант ознайомлюється з нормативно-організаційними засадами діяльності кафедри, порядком проведення засідань, механізмами формування порядку денного, процедурою обговорення та ухвалення управлінських і методичних рішень. Участь у дискусіях і протоколюванні сприяє усвідомленню принципів академічного самоврядування, колективної відповідальності та процедурної прозорості в системі вищої освіти.

13.2. *Аналіз освітніх компонентів – обговорення змісту дисциплін, результатів навчання, методів оцінювання.*

У межах цього напрямку здійснюється аналітико-рефлексивна діяльність, спрямована на критичне осмислення структури та змісту освітніх компонентів. Аспірант залучається до обговорення відповідності навчальних дисциплін стандартам вищої освіти, освітньо-науковій програмі та запитам стейкхолдерів. Аналізуються сформульовані результати навчання, логіка їх досягнення, адекватність методів навчання й інструментарію оцінювання. Така діяльність формує системне бачення освітнього дизайну та забезпечення якості освіти.

13.3. *Формування управлінсько-методичної компетентності – інтеграція у професійну спільноту, розвиток навичок колегіальної роботи.*

Даний аспект етапу спрямований на розвиток у аспіранта здатності до професійної комунікації та співпраці в академічному середовищі. Інтеграція у діяльність кафедральної спільноти сприяє формуванню управлінсько-методичної культури, навичок аргументованого відстоювання позиції, досягнення консенсусу та прийняття колективних рішень. У результаті формується готовність до виконання ролей науково-педагогічного працівника, зокрема в частині методичного та організаційного супроводу освітнього процесу.

Методи навчання: *участі у професійних спільнотах практики, колегіального обговорення, науково-методичного дискурсу, експертно-аналітичної взаємодії, командної роботи, включеного спостереження*

Орієнтація: *засвоєння механізмів академічного управління та забезпечення якості освіти.*

Етап 14. Підготовка та подання керівникові практики звітної документації та супровідних документів

14.1. *Оформлення звітних матеріалів – щоденник, методичні матеріали, відгуки, узгодження із керівником.*

Зміст цього напрямку охоплює систематизацію та формалізацію результатів педагогічної практики у вигляді повного пакета звітної документації. Аспірант оформлює щоденник практики, методичні розробки, аналітичні матеріали, відгуки та характеристики відповідно до встановлених вимог. Значущою складовою є узгодження змісту документів із керівником практики, що забезпечує відповідність звіту фактичним результатам діяльності та освітньо-науковим цілям практики.

14.2. *Корекція документів за результатами рецензування – внесення змін відповідно до методичних рекомендацій та стандартів університету.*

У межах цього пункту реалізується рефлексивно-коригувальна діяльність, спрямована на підвищення якості звітних матеріалів. Аспірант аналізує зауваження та рекомендації керівника або рецензента, вносить необхідні зміни з урахуванням внутрішніх стандартів університету, методичних вказівок і принципів академічного письма. Такий підхід сприяє розвитку навичок роботи з експертним зворотним зв'язком і вдосконаленню культури науково-методичної документації.

14.3. *Формування академічної доброчесності – систематизація результатів, доказовість, прозорість та стандартизація звітності.*

Цей напрям передбачає усвідомлене дотримання принципів академічної доброчесності під час підготовки підсумкових матеріалів практики. Аспірант забезпечує коректність використання джерел, логічну послідовність і доказовість викладених результатів, прозорість опису виконаних видів діяльності. Стандартизація звітності та відповідність етичним нормам наукової діяльності сприяють формуванню відповідального ставлення до результатів власної педагогічної та дослідницької роботи.

Методи навчання: документального аналізу, узагальнення результатів педагогічної діяльності, структурованого академічного письма, формалізації результатів навчання, самооцінювання досягнутих компетентностей, структурованої рефлексії

Орієнтація: розвиток навичок академічного письма та формалізації результатів педагогічної діяльності.

Етап 15. Обговорення результатів проходження педагогічної практики на засіданні кафедри.

15.1. Підготовка усної доповіді та презентації – аргументоване висвітлення виконаних завдань.

На даному етапі аспірант здійснює систематизацію результатів педагогічної практики з подальшим їх структурованим представленням у формі усної доповіді та візуалізованої презентації. Зміст доповіді вибудовується відповідно до поставлених завдань практики, логіки освітнього процесу та досягнутих результатів навчально-методичної діяльності. Особлива увага приділяється аргументації обраних педагогічних рішень, обґрунтуванню застосованих методів і форм навчання, а також демонстрації їх відповідності сучасним науково-методичним підходам і стандартам вищої освіти.

15.2. Участь у фаховій дискусії – відповіді на запитання, обговорення методичних рішень та результатів практики.

Участь аспіранта в колегіальному обговоренні результатів практики передбачає активну взаємодію з науково-педагогічною спільнотою кафедри. Відповіді на запитання членів кафедри та залучення до фахової дискусії сприяють критичному осмисленню власного педагогічного досвіду, виявленню сильних сторін і проблемних аспектів реалізованих методичних рішень. Дискусія розглядається як форма науково-методичної рефлексії, що забезпечує корекцію професійних дій і поглиблення розуміння закономірностей педагогічного процесу.

15.3. Формування навичок професійного самопредставлення – розвиток експертності, педагогічного діалогу та академічної комунікації.

Засідання кафедри виступає середовищем розвитку навичок професійного самопредставлення аспіранта як майбутнього науково-педагогічного працівника. У процесі публічного представлення результатів практики формується здатність до чіткого, логічного й науково виваженого викладу думок, ведення педагогічного діалогу та дотримання норм академічної комунікації. Це сприяє становленню експертної позиції аспіранта, розвитку академічної культури та інтеграції в професійну спільноту.

Методи навчання: публічної презентації результатів, наукової аргументації, колективної експертної оцінки, рефлексивного діалогу, зворотного зв'язку, публічно-аналітичний, експертного обговорення, дискусійно-рефлексивний.

Орієнтація: формування здатності до науково аргументованої презентації власного педагогічного досвіду.

Етап 16. Підсумковий семінар.

16.1. Узагальнення результатів практики – рефлексивний аналіз досягнень і труднощів, співвіднесення з індивідуальною траєкторією розвитку.

Підсумковий семінар передбачає здійснення поглибленого рефлексивного аналізу результатів педагогічної практики, що охоплює оцінювання досягнутих компетентностей, виявлення труднощів і причин їх виникнення. Аспірант співвідносить отриманий практичний досвід із власною індивідуальною освітньо-науковою траєкторією, визначаючи рівень професійного зростання та напрями подальшого розвитку. Такий аналіз ґрунтується на принципах суб'єктності, саморозвитку та безперервності педагогічної освіти.

16.2. *Обмін досвідом між аспірантами – презентація кращих практик, обговорення інноваційних методичних рішень.*

У межах підсумкового семінару створюються умови для колективного обміну педагогічним досвідом між аспірантами, що сприяє поширенню ефективних практик та інноваційних методичних підходів. Презентація кращих зразків педагогічної діяльності та їх обговорення забезпечують інтеграцію індивідуального досвіду в колективний науково-методичний простір, стимулюють професійне взаємонавчання та формування спільних підходів до організації освітнього процесу.

16.3. *Формування навичок безперервної педагогічної освіти – перехід від практичного досвіду до концептуального осмислення та подальшого застосування у науково-педагогічній діяльності.*

Завершальний етап педагогічної практики орієнтований на формування у аспірантів установок на безперервну педагогічну освіту та самовдосконалення. Практичний досвід осмислюється на концептуальному рівні, інтегрується з теоретичними положеннями педагогічної науки та трансформується у перспективні напрями науково-педагогічної діяльності. Це забезпечує наступність між практичною підготовкою, науковими дослідженнями та майбутньою професійною реалізацією здобувача ступеня доктора філософії.

Методи навчання: *узагальнювально-рефлексивний, інтеграції педагогічного досвіду, мета рефлексії, стратегічного осмислення результатів педагогічної практики, професійного саморозвитку, колективного наукового осмислення, метапедагогічного аналізу*

Орієнтація: *інтеграція результатів педагогічної практики у загальну систему професійної та наукової підготовки аспіранта.*

6. Зміст інтелектуально-дослідницької діяльності в процесі педагогічної практики

Етап 1. *Прибуття на практику, настановний консультативний семінар, інструктаж з техніки безпеки та охорони праці.*

Адаптаційно-орієнтаційне вивчення процесів, спрямованих характер і спрямований на забезпечення нормативно-організаційної, професійно-педагогічної та ціннісно-сислової інтеграції аспіранта в освітнє середовище закладу вищої освіти. Участь у настановному консультативному семінарі усвідомлення цілей, завдань, структури та логіки педагогічної практики, очікуваних програмних результатів навчання, вимог до звітної документації та критеріїв оцінювання відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Формування відповідального ставлення аспіранта до виконання професійних обов'язків у межах нормативно-правового поля, закладаючи основи культури безпечної та етично виваженої педагогічної діяльності.

Вид роботи: *опрацювання програми педагогічної практики, її цілей, завдань та очікуваних результатів навчання, самостійне ознайомлення з вимогами до звітної документації та критеріями оцінювання результатів практики, аналіз нормативних положень з охорони праці та техніки безпеки в освітньому середовищі, рефлексивне осмислення власної готовності до педагогічної та науково-організаційної діяльності.*

Етап 2. *Ознайомлення з організаційною структурою та системою організації діяльності університету та кафедри.*

Формування цілісного уявлення про організаційно-управлінську, академічну та методичну інфраструктуру університету як складної соціально-педагогічної системи. Аналіз структури управління закладом вищої освіти, функцій його структурних підрозділів, ролі кафедри у реалізації освітньо-наукової програми та забезпеченні якості освіти. Ознайомлення з повноваженнями науково-педагогічних працівників, механізмами планування навчального навантаження та організації освітнього процесу сприяє усвідомленню інституційних основ педагогічної діяльності. Методологічним підґрунтям

етапу виступають системний, інституційний та організаційно-діяльнісний підходи педагогічної науки.

Види роботи: аналіз організаційної структури університету та кафедри в контексті системи управління закладом вищої освіти; вивчення функціонального розподілу управлінських, науково-педагогічних і адміністративних повноважень; узагальнення ролі кафедри як базового осередку освітньої, наукової та методичної діяльності; підготовка аналітичних нотаток щодо управлінських механізмів функціонування кафедри.

Етап 3. Розроблення індивідуального завдання з педагогічної практики разом з керівником.

Індивідуалізація змісту та форм педагогічної практики відповідно до освітньо-наукової програми, теми дисертаційного дослідження та професійних інтересів аспіранта. У співпраці з керівником практики визначаються цілі, завдання й очікувані результати педагогічної діяльності, формується індивідуальний план проходження практики, узгоджується графік навчальних занять і форми контролю. Забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача третього рівня вищої освіти на засадах компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів.

Види роботи: проєктування індивідуального плану педагогічної практики відповідно до наукових інтересів аспіранта; формулювання індивідуальних педагогічних цілей і завдань; узгодження графіку відвідування та проведення занять з керівником практики; прогнозування очікуваних результатів педагогічної діяльності.

Етап 4. Ознайомлення з законодавчою та нормативною базою організації освітнього процесу.

Формування нормативно-правової, етичної та управлінської компетентності аспіранта як суб'єкта педагогічної діяльності. Опитування положень законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», стандарти вищої освіти, внутрішні нормативні документи університету, регламенти організації освітнього процесу, положення з академічної доброчесності та забезпечення якості освіти. Науково-методичним підґрунтям виступають принципи правової визначеності, академічної відповідальності та інституційної автономії, що забезпечують усвідомлене дотримання норм професійної діяльності.

Види роботи: аналіз законів України у сфері освіти та вищої освіти; опрацювання внутрішніх положень, регламентів і стандартів університету; узагальнення нормативних вимог до організації навчального процесу, академічної доброчесності та якості освіти.

Етап 5. Ознайомлення з навчальною, методичною, науковою та організаційною роботою викладачів кафедри.

Формування цілісного бачення багатовимірного змісту професійної діяльності науково-педагогічного працівника. Спостереження за навчальною діяльністю викладачів, аналізує методичні розробки, бере участь у наукових і організаційних заходах кафедри. Формування педагогічного мислення, заснованого на принципах професійного моделювання, педагогічного наслідування та інтеграції освітньої й наукової складових діяльності викладача.

Види роботи: спостереження та аналітичне вивчення навчальної, методичної, наукової й організаційної роботи викладачів; аналіз індивідуальних планів роботи науково-педагогічних працівників; узагальнення моделей поєднання викладацької та наукової діяльності.

Етап 6. Опрацювання видів навчальних занять, методів організації та інноваційних технологій навчання.

Поглиблене науково-методичне опрацювання різновидів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних, інтерактивних та змішаних форм) з позицій сучасної дидактики та теорії професійної освіти. Системний аналіз методичної структури кожного виду занять, їх функціонального призначення, дидактичної доцільності та відповідності цілям і результатам професійної підготовки здобувачів освіти. Зіставлення традиційних і інноваційних форматів навчальної взаємодії з урахуванням специфіки освітніх програм та рівня підготовки студентської аудиторії.

Види роботи: вивчення сучасних педагогічних технологій та інтерактивних методів навчання; аналіз можливостей їх застосування в підготовці фахівців з менеджменту; розроблення власних методичних підходів до проведення занять.

Етап 7. Відвідування та аналіз лекційних і практичних занять.

Цілеспрямоване педагогічне спостереження за лекційними та практичними заняттями з подальшим науково обґрунтованим аналізом їх структури, змісту, методів і засобів навчання. Визначення мети спостереження, добирає критерії аналізу (дидактична доцільність, логіка викладу, активізація пізнавальної діяльності, зворотний зв'язок, оцінювання), фіксація результатів та здійснення аналітичного узагальнення. Ознайомлення з положеннями дидактики вищої школи, діяльнісного та компетентнісного підходів і сприяє розвитку рефлексивних умінь.

Види роботи: аналітичне спостереження за структурою та логікою занять; фіксація застосованих дидактичних методів і педагогічних технологій; аналіз взаємодії викладача зі здобувачами освіти; порівняльна оцінка лекційних і практичних форм навчання; підготовка аналітичного висновку.

Етап 8. Розробка навчально-методичного забезпечення дисципліни

Формування здатності аспіранта до педагогічного проектування навчально-методичного забезпечення дисципліни відповідно до освітньої програми та стандартів вищої освіти. Здійснюється аналіз результатів навчання, структурування змісту дисципліни, розроблення робочої програми, силабусу, тематичних планів, методичних рекомендацій і форм контролю. Теоретико-методологічну основу етапу становлять принципи науковості, системності, інтеграції та узгодженості цілей, змісту і результатів навчання.

Види роботи: аналіз освітньої програми та результатів навчання; розробка робочої програми дисципліни; підготовка тематичного плану; добір та систематизація навчальних і наукових джерел; розробка методичних рекомендацій.

Етап 9. Планування, підготовка та проведення лекційного заняття.

Набуття досвіду самостійної лекційної діяльності. Визначення дидактичної мети заняття, очікуваних результатів, здійснення відбору і логічного структурування навчального матеріалу, добір методів подання інформації та засобів візуалізації, проведення лекції та здійснення первинного аналізу її ефективності. Методологічне обґрунтування лекційної діяльності спирається на принципи проблемності, науковості та інтерактивності навчання.

Види роботи: формулювання дидактичної мети лекції; структурування навчального матеріалу; розробка презентаційних та візуальних матеріалів; добір прикладів із управлінської практики; апробація педагогічного сценарію лекції.

Етап 10. Планування, підготовка і проведення практичного заняття

Етап спрямований на формування здатності організовувати активну навчальну діяльність студентів. Формулювання практико орієнтовані цілі, розробка завдань різного рівня складності, добір методів групової та індивідуальної роботи, здійснення оцінювання результатів навчання. Використання науково-методичного підґрунтя етапу – концепцій навчання через діяльність і методологію діяльнісного підходу.

Види роботи: розробка кейсів, ситуаційних і проблемних завдань, підготовка алгоритмів виконання практичних робіт, добір інструментів оцінювання, організація групової та індивідуальної роботи студентів, рефлексивне осмислення результатів заняття.

Етап 11. Розробка завдань для самостійної роботи студентів

Проектування системи самостійної роботи як важливого складника освітнього процесу. Визначення цілі, очікуваних результатів, розробка завдання дослідницького, аналітичного й творчого характеру, встановлює критеріїв оцінювання та здійснення методичного супроводу. Опрацювання матеріалів з висвітлення методологічної основи – ідеї саморегульованого навчання та андрогогіки, що сприяють розвитку автономності та відповідальності студентів.

Види роботи: проектування індивідуальних і групових завдань; визначення критеріїв оцінювання; підготовка методичних рекомендацій щодо виконання; інтеграція завдань із науково-дослідною діяльністю студентів.

Етап 12. Аналіз та самоаналіз педагогічної діяльності здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Етап має рефлексивно-аналітичний характер і спрямований на усвідомлення аспірантом результатів власної педагогічної діяльності. Здійснюється аналіз відповідності цілей, змісту, методів і форм навчання отриманим результатам, оцінювання ефективності застосованих педагогічних технологій, виявлення труднощів і резервів професійного зростання. Самоаналіз ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному та рефлексивному підходах і забезпечує формування індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності.

Вид роботи: аналітичне осмислення змісту, методів і форм проведених навчальних занять, зіставлення запланованих і досягнутих результатів навчання. виявлення педагогічних труднощів і чинників їх виникнення, рефлексивне оцінювання рівня сформованості власних педагогічних компетентностей.

Етап 13. Відвідування засідань кафедри, участь у науково-методичному семінарі та/або робочій групі з модернізації освітньої програми

Участь у колективній науково-методичній діяльності кафедри. Участь у засіданнях і робочих групах забезпечує ознайомлення з механізмами прийняття управлінських рішень, обговоренням змісту освітніх компонентів і результатів навчання. Формування управлінсько-методичної компетентності, розуміння принципів академічного самоврядування та забезпечення якості освіти.

Вид роботи: попереднє опрацювання нормативних документів у сфері вищої освіти та стандартів підготовки фахівців з менеджменту; аналіз матеріалів освітньої програми; підготовку пропозицій щодо її оновлення з урахуванням сучасних тенденцій менеджмент-освіти; рефлексивне осмислення колективних науково-методичних рішень.

Етап 14. Підготовка та подання керівникові практики звітної документації та супровідних документів.

Оформлення та подання повного пакета звітної документації відповідно до встановлених вимог. Структурування звіту, оформлення щоденника практики, методичних матеріалів, узгодження документів з керівником практики та внесення корективи за результатами рецензування. Формування навичок академічної доброчесності, стандартизації та доказовості результатів практичної підготовки.

Вид роботи: узагальнення результатів педагогічної практики; систематизація матеріалів щодо проведених занять, методичних розробок і форм навчальної взаємодії, підготовку звіту з науково обґрунтованими висновками, оформлення супровідних документів відповідно до встановлених вимог.

Етап 15. Обговорення результатів проходження педагогічної практики на засіданні кафедри

Підготовка до публічного представлення та колегіального обговорення результатів педагогічної практики. Підготовка усної доповіді і презентації, аргументоване висвітлення виконаних завдань, участь у фаховій дискусії. Розвиток навичок академічної комунікації, експертності та професійного самопредставлення.

Вид роботи: структурування основних результатів і висновків, добір наукових аргументів щодо ефективності застосованих педагогічних технологій, підготовка до наукової дискусії та критичного осмислення зауважень колег.

Етап 16. Підсумковий семінар

Узагальнення результатів педагогічної практики, рефлексивний аналіз досягнень і труднощів, співвіднесення набутого досвіду з індивідуальною траєкторією науково-педагогічного розвитку. Обмін досвідом між аспірантами та обговорення кращих практик, забезпечують перехід від емпіричного досвіду до його теоретичного осмислення та подальшого використання в професійній діяльності.

Вид роботи: узагальнення результатів усіх етапів практики, формування цілісного бачення власної педагогічної траєкторії, визначення перспектив подальшого професійного й наукового розвитку. рефлексивне осмислення місця педагогічної практики в системі підготовки доктора філософії з менеджменту.

7. Методи навчання

Метод поетапної організації педагогічної діяльності передбачає структурування педагогічної практики за логікою послідовного ускладнення професійних завдань: від спостереження й аналітичного осмислення діяльності викладача до самостійного планування, проведення та рефлексивного аналізу навчальних занять. Застосування цього методу забезпечує поступове формування педагогічної майстерності аспірантів і зниження ризиків професійної дезадаптації.

Дослідницько-орієнтований метод спрямований на залучення аспірантів до аналізу педагогічних явищ і процесів у контексті власної дисертаційної проблематики. У процесі педагогічної практики здобувачі здійснюють педагогічні спостереження, збір емпіричних даних, апробацію авторських методичних рішень, що сприяє розвитку навичок наукового аналізу та інтеграції педагогічної діяльності з науковим дослідженням у галузі менеджменту.

Метод моделювання професійно-педагогічних ситуацій реалізується через проектування та відтворення типових і проблемних ситуацій освітнього процесу (управління навчальною групою, організація взаємодії зі здобувачами освіти, розв'язання конфліктних і мотиваційних ситуацій). Цей метод забезпечує формування управлінського стилю педагогічної діяльності та розвиток педагогічного мислення аспірантів.

Проектний метод полягає в розробленні та реалізації освітньо-методичних проєктів (навчальних модулів, робочих програм дисциплін, методичних рекомендацій, кейсів для здобувачів освіти економіко-управлінського профілю). Він сприяє формуванню здатності аспірантів до стратегічного планування освітньої діяльності та впровадження інноваційних управлінських рішень у навчальний процес.

Метод рефлексивного супроводу передбачає систематичне самооцінювання й критичне осмислення результатів власної педагогічної діяльності через ведення щоденника педагогічної практики, підготовку аналітичних звітів, участь у супервізійних обговореннях із науковими керівниками та наставниками. Реалізація цього методу забезпечує розвиток рефлексивної компетентності та здатності до професійного саморозвитку.

Інтерактивні методи організації навчання (дискусії, ділові ігри, аналіз кейсів, тренінгові форми роботи) спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності аспірантів та формування комунікативних і лідерських навичок, необхідних для ефективної педагогічної та управлінської діяльності в закладах вищої освіти.

Метод наставництва (тьюторського супроводу) реалізується через індивідуалізовану взаємодію аспіранта з викладачем-наставником, що забезпечує адресну підтримку у процесі планування та реалізації педагогічної діяльності, корекцію методичних помилок і підвищення якості професійної підготовки.

8. Форми контролю і методи оцінювання

Основними видами контролю результатів навчання «Педагогічної практики» є: поточний, періодичний і підсумковий.

Поточний контроль здійснюється керівником практики упродовж проходження здобувачами педагогічної практики шляхом оцінки їх систематичної роботи. Поточний контроль включає аналіз проведених занять здобувачами, співбесіди з ними після проведеного заняття, контроль якості підготовлених презентацій, оцінювання використання інтерактивних технологій у процесі викладання тощо.

Проміжний контроль включає перевірку щоденника педагогічної практики, аналіз підготовки навчально-методичного забезпечення, оцінювання рівня педагогічної компетентності здобувачів вищої освіти. Оцінювання виконаної педагогічної роботи здобувачів вищої освіти здійснюється за 5-бальною системою з подальшим перерахунком у 60-бальну шкалу. Тобто середній бал множиться на 12 (коефіцієнт переведення з 5-бальної шкали у 60-бальну), у результаті чого визначаються бали поточного та періодичного контролю (максимум – 60 балів).

Підсумковий контроль з педагогічної практики проводиться у формі диференційованого заліку (захисту звіту) та оцінюється від 0 до 40 балів.

Загальна підсумкова оцінка з «Педагогічної практики» становить 100 балів (за шкалою університету) та «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» (за національною шкалою).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи) практики	для заліку
90–100	Відмінно	Зараховано
75–89	Добре	
60–74	Задовільно	
до 60	Незадовільно	Не зараховано

11. Рекомендована література

Основна

1. Вейланде Л. В.-В. Педагогіка і психологія вищої школи. Практикум. О.: ОНУ, 2018. 122 с.
2. Вейланде Л. В.-В. Тренінгові технології у вищій школі. Практикум: навч.-метод. посіб. О: ОНУ, 2018. 35 с.
3. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи: підручник / В. П. Головенкін ; Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
4. Дубасенюк О. А. Контекстна підготовка майбутніх викладачів вищої школи: теоретико-методичні та організаційні засади: монографія / Нац. акад. пед. наук України (Ін-т педагогіки), 2024. 324 с.

5. Зінченко В. В., Базелюк Н. В., Бойченко М. І., Горбунова Л. С., Курбатов С., Мелков Ю., Шипко О. Стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства: монографія / Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2020. 199 с.
6. Артёмов І. Д., Студеняк І. П., Головач Й. Й., Гусь А. В. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 360 с.
7. Калашнікова С., Базелюк Н., Базелюк О. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практики: монографія / за наук. ред. С. Калашнікової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с
8. Каплінський К. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Організація та проведення занять із застосуванням інноваційних методів: навч. посібник / Укладачі: Волянський П.Б., Євсюков О.П., Михайлов В.М., Терент'єва А.В., Шихненко К.І. К.: ІДУЦЗ, 2019. 131 с.
10. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій / М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с. URL: <https://iq.vntu.edu.ua/repository/getfile.php/831.pdf>
11. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1>.
12. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776.
13. Положення про педагогічну практику здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Поліського національного університету. Житомир, 2025. URL: <https://surl.lt/xbxmrm>.
14. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 120 с.
15. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
16. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В.М. Кухаренко, Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/vo.plan.2022-2032/stratehiya.rozv.vo-23.02.22.pdf>.
17. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) : Домбровська Я.М., 2018. 280 с.

Додаткова

18. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>

19. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання / Нац. стандарт
20. України. Вид. офіц. URL: <https://metrology.com.ua/ntd/skachat-dstu-gost-gost-r/gost/dstu-3008-2015>.
21. ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>.
22. Педагогіка вищої школи: навч. посіб / Уклад. А.В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 102с.
23. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Х.: «Стильна типографія», 2019. 267 с.
24. Організація та проведення занять із застосуванням інноваційних методів: навч. посібник / Уклад.: Волянський П.Б., Євсюков О.П., Михайлов В.М., Терент'єва А.В., Шихненко К.І. К.: ІДУЦЗ, 2019. 131 с. URL: http://lib.idundcz.dsns.gov.ua/weblib/books/Terentyeva%20A_V_/prakpornovtex.pdf
25. Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): постанова Кабінету Міністрів України № 261-2016-п, у поточній редакції від 19.04.2019 р. / Верховна Рада України, Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.

12. Електронні інформаційні ресурси

1. Репозитарій Поліського університету: URL:<http://ir.polissiauniver.edu.ua>.
2. Болонська декларація. URL: www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/.
3. Загальні відомості про вищу освіту в Україні. URL: www.mon.gov.ua/education/higher/higher.
4. Методи навчання та їх класифікація. Сайт «Osvita. Ua» URL: <http://osvita.ua/school/theory/780/>.
5. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах. URL: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukovadiyalnistu-y15bc1iik1i-paucsba1pikb-2ak1abakj/4688>.
6. Сайт «Аспірант України» URL: [НЦРУ/ті/інформСазпрігат.сот.иа/](http://npu.gov.ua/it/infocenters/aspirant.com.ua/).
7. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до проходження педагогічної практики для здобувачів освіти освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 Менеджмент / Кравчук І. І., Тарасович Л. В., Присяжнюк О. Ф. Поліський національний університет. 2025. 21 с.